

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Dolní Sekyřany

1935–1943 (1947)

Inventář

EL NAD č.: 954

AP č.: 368

Mgr. Zuzana Ferenčíková, Mgr. Jitka Flanderková

Plasy 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	8
Příloha č. 2: Počet obyvatel a domů v obci a seznam doložených starostů	9

Inventární seznam	10
--------------------------	-----------

I. Vývoj původce archiválií

Původci archiválií fondu Archiv obce Dolní Sekyřany zpřístupňovaných tímto inventářem jsou: Obecní úřad Dolní Sekyřany / Gemeindeamt Unter-Sekeřan, 1850–1945, Místní správní komise v Dolních Sekyřanech, 1945–[1946], a Místní národní výbor Dolní Sekyřany, [1946]–1949.

Dolní Sekyřany (dříve Dolejší Sekyřany, něm. Unter-Sekeržan, Unter-Sekeřan, Unter-Sekerschan) leží 20 km západně od Plzně v nadmořské výšce 366 m. Podle A. Profouse název vsi patrně původně označoval jejího majitele (ves lidí Sekyrkových).

Dolní Sekyřany jsou v pramenech poprvé zmiňovány v listině z roku 1115 jako součást majetku benediktinského kláštera v Kladrubech. V roce 1253 byly zakoupeny chotěšovským klášteřem od Jana, mistra maltézského řádu v Praze, za 1000 hřiven stříbra. Za husitských válek byla ves několikrát zastavena. Ve druhé polovině 15. století byla pravděpodobně opět připojena k dominiu chotěšovských premonstrátů. Po zrušení kláštera v Chotěšově v roce 1782 připadl jeho veškerý majetek Náboženskému fondu, v jehož držení zůstal až do roku 1822, kdy byl zakoupen knížetem Karlem Alexandrem z Thurn-Taxisu. Jako poslední vrchnostenský majitel chotěšovského panství, k němuž patřily i Dolní Sekyřany, je uváděn Maxmilián Thurn-Taxis.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 ř. z. ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada.

V novém územněsprávním členění připadla místní obec Dolní Sekyřany do soudního okresu Stod a politického okresu Plzeň v Plzeňském kraji. Prvoinstančním úřadem politické správy s všeobecnou působností bylo Okresní hejtmanství v Plzni (v letech 1850–1855 označované také jako podkrajský úřad), v letech 1855–1868 náležela obec do obvodu smíšeného okresního úřadu ve Stodě. V roce 1868 vznikl politický okres Stříbro, do něhož byly začleněny soudní okresy Touškov, Stříbro a také Stod. Správní působnost zde vykonávalo Okresní hejtmanství ve Stříbře (od roku 1918 Okresní správa politická ve Stříbře, od roku 1928 Okresní úřad ve Stříbře). Farou a školou příslušela obec do Horních Sekyřan.

Stejně jako podle tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení, tak i podle obecního zřízení a řádu volebního pro Čechy (č. 7/1864 z. z.) byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorcí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních. O činnosti a představitelích obecní samosprávy v Dolních Sekyřanech v letech 1850–1918 se dochovalo minimum informací. Známa jsou pouze jména obecních starostů Petera Dienera a Josefa Sojky.

Rozmach těžby uhlí a hutnictví železa v blízkém Vlkyši, zahájený v polovině 19. století kladským podnikatelem Hermannem Dietrichem Lindheimem, významně ovlivnil správní i demografický vývoj obce. Od roku 1890 jsou na katastru obce uváděna přidělená místa Důl Barbora (Barbaraschacht), Rudolfka (Rudolfschacht) a Novosedly (Neubau). Přibyla také řada českých dělnických a hornických rodin. Pro jejich děti zde v roce 1890 Ústřední matice školská zřídila vlastní školu, která se však stala zdrojem mnoha konfliktů mezi německou většinou a českou menšinou. Proti české škole se nestavěl jen hlavní zaměstnavatel – Pražská železářská společnost, ale i dolnosekyřanský obecní úřad v čele s již výše zmíněným starostou Peterem Dienerem.

V roce 1919 bylo v Dolních Sekyřanech zvoleno na základě novelizovaných ustanovení

o volebním řádu a obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a 76/1919 Sb.) patnáctičlenné obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními.

Podle záznamů v kronice české školy se obecních voleb v roce 1923 zúčastnily dvě německé strany – „německá pospolitost“ (tj. živnostníci, rolníci a křesťanští sociálové) a sociální demokraté. Za českou stranu sestavila kandidátku Československá sociálně demokratická strana dělnická, která ještě před volbami utvořila sdruženou kandidátku s německými sociálními demokraty. Starostou obce byl zvolen Josef Schwab, za Čechy do obecní rady Vojtěch Touš.

V následujících obecních volbách v roce 1927 bylo sestaveno celkem šest kandidátních listin, z nich dvě utvořily české strany (Československá strana národně-socialistická a Československá sociálně demokratická strana dělnická). Většinu mandátů v obecním zastupitelstvu obhájily německé strany, obě české strany získaly po jednom mandátu.

Posledních obecních voleb dne 12. června 1938 se zúčastnily tři strany. Kandidátka Sudetendeutsche Partei obdržela 224 hlasů (sedm mandátů), němečtí komunisté a sociální demokraté 171 hlasů (šest mandátů) a česká volební skupina obdržela 54 hlasů (dva mandáty). Před volbami byly sdruženy kandidátky dvou posledně jmenovaných skupin. Celkem tehdy přišlo volit 450 občanů. Náměstkem starosty se stal za českou stranu Vojtěch Touš.

Po uzavření Mnichovské dohody v roce 1938 se Dolní Sekyřany staly součástí Říšské župy Sudety. Patřily do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a náležely do působnosti landráta ve Stříbře. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 s platností od 20. listopadu 1938 bylo území, které připadlo k Německu, zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung z 30. ledna 1935). Až do té doby zůstávalo v platnosti dosavadní československé obecní zřízení. Podrobnější instrukce k zavedení německého obecního zřízení vydal dne 22. listopadu 1939 zvláštním oběžníkem říšský ministr vnitra. V roce 1939 působil v úřadu starosty Rudolf Stelzner.

Činnost obecního úřadu byla ukončena na základě vládního nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, v květnu 1945 ustavením místní správní komise.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Z dochovaných archiválií není evidentní, kde a jakým způsobem byly u původce ukládány. Na některých písemnostech se dochovaly otisky kulatého razítka *Obecní úřad Dolní Sekyřany/Gemeindeamt Unter-Sekeřan*. Po záboru obce v roce 1938 bylo používáno kulaté razítko s říšskou orlicí a nápisy *Gemeinde Unter-Sekerschan, Landkreis Mies*.

Nepodařilo se zjistit, za jakých okolností byly písemnosti do Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích převzaty. Agenda Obecního úřadu v Dolních Sekyřanech byla v roce 2001 vytržena při generální inventuře a zařazena do nově vzniklého fondu Archiv obce Dolní Sekyřany, EL NAD č. 954.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Pořádání a inventarizace archivního fondu proběhly na základě vyhlášky č. 645/2004 Sb., Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) včetně dodatku platného od 15. července 2014 (č. j. SOAP/006-1300/2014) a Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017).

Přihlédnuto bylo rovněž k Metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

Při generální inventuře ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích v roce 2013 obsahoval fond Archiv obce Dolní Sekyřany 1 úřední knihu a 1 karton spisů z let 1934–1945 (1947) o celkovém rozsahu 0,11 bm.

Během současné inventarizace bylo zjištěno, že se ve fondu nacházel ještě technický výkres přestavby kůlny na uhlí a dříví u domu čp. 91 v Dolních Sekyřanech z roku 1940. Došlo ke změně ve skladbě evidenčních jednotek a rovněž k dalšímu zpřesnění celkového časového rozmezí fondu na 1935–1943 (1947). Fond AO Dolní Sekyřany nyní obsahuje 1 úřední knihu, 1 karton spisů a 1 technický výkres o celkové metráži 0,11 bm.

Vzhledem k torzovitému dochování fondu bylo při pořádání použito umělé pořádací schéma, uvedené v příloze č. 1 Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017). Fond byl rozdělen na I. Spisový materiál, II. Účetní materiál a III. Technické výkresy.

Jazykem archiválií je němčina. Výjimku tvoří pouze české záznamy MSK a MNV v pokladním deníku (inv. č. 2), které jsou současně posteriory fondu. Písemnosti se přes drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu. Restaurátorský ani konzervátorský zásah není nutný.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Dolní Sekyřany poskytuje minimum údajů k činnosti obecní samosprávy. Dochovaný pokladní deník informuje jen částečně o vedení obecního účetnictví na sklonku 30. let 20. století.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Dolní Sekyřany 1935–1943 (1947) uspořádala a inventář napsala v srpnu 2018 Mgr. Zuzana Ferencíková. Čistopis archivní pomůcky zpracovala v březnu 2019 Mgr. Jitka Flanderková ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 28. 3. 2019

Mgr. Jitka Flanderková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Obecná škola (česká), Dolní Sekyřany*, školní kronika 1890–1938 (1949), K 47.

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Archiv obce Horní Sekyřany*, pokladní deník obecního hřbitova 1896–1945 (1946) /nezpracováno/.

b) Tištěné prameny

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, 1939.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

HLINOMAZ, Milan. *Dějiny kláštera premonstrátek Chotěšov*. České Budějovice : Veduta, 2009.

KLIKOVÁ, Zuzana. *Obecná škola (česká), Dolní Sekyřany 1890–1938 (1954) : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 249]. Státní okresní archiv Plzeň-sever sídlem v Plasích, 2011.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha : Academia, 1991.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha : Česká akademie věd a umění, 1954.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt von Johann Gottfried Sommer; Ehrenmitglied der Gesellschaft des vaterländischen Museums. Sechster Band. Pilsner Kreis*. Praha, 1838.

VRBATA, Jaroslav. *Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. Sborník archivních prací*, Praha : Archivní správa ministerstva vnitra v nakladatelství Orbis, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–87.

Seznam použitých zkratek

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
K	kniha
kar	karton
MNV	místní národní výbor
MSK	místní správní komise
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů a nařízení
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
tvý	technický výkres
ukn	úřední kniha
z. z.	zemský zákoník

Počet obyvatel a domů v obci

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1854	133	—
1869	517	47
1880	1273	110
1890	1086	117
1900	996	123
1910	814 (62 Čechů, 752 Němců)	125
1921	783 (137 Čechů, 631 Němců)	126
1930	720 (149 Čechů, 559 Němců)	130

Seznam doložených starostů

Peter Diener	1890
Josef Sojka	1898
Josef Schwab	1923–?
Rudolf Stelzner	1939 (?)–1943 (?)

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

I. Spisový materiál

Spisy

1	Soupis zabaveného majetku Franze Lurdsyho
(transportovaného i s rodinou z rasových důvodů) | 1943 | kar 1 |
|---|---|------|-------|

II. Účetní materiál

Účetní knihy

2	Pokladní deník	1935–1937 (1947)	ukn 1

III. Technické výkresy

3	Plán přestavby kůlny na uhlí a dříví u domu
Martina Felixe čp. 91 v Dolních Sekyřanech
Josef Pfrogner, Vlkýš,
kolorovaný rukopis, papír, 75 x 29 cm, 1 : 1000
(poloha stavby), 1 : 100 (půdorys) | 1940 | tvy 1 |
|---|--|------|-------|

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Dolní Sekyřany
Značka archivního fondu:	AO Dolní Sekyřany
Časové rozmezí:	1935–1943 (1947)
Počet evidenčních jednotek:	3 (1 úřední kniha, 1 karton a 1 technický výkres)
Počet inventárních jednotek:	3
Rozsah v bm:	0,11
Stav ke dni:	28. 3. 2019
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Zuzana Ferenčíková
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Mgr. Zuzana Ferenčíková, Mgr. Jitka Flanderková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Mgr. Martina Matušková dne 28. 3. 2019–č. j. SOAP/60-108/2019